

Kennisgroep Bijzondere Winstbepalingen VPB
2019.35 Valutaresultaat op betaalde Vpb incl carry back

Aan: 1.2e GO
Van: Kennisgroep Bijzondere Winstbepaling VPB
Betreft: Valutaresultaat op betaalde vennootschapsbelasting bij toepassing functionele valuta
Datum: 10 oktober 2019

1. VRAAG

Een belastingplichtige die zijn winst berekent in een andere geldeenheid dan de euro (functionele) valuta is vennootschapsbelasting verschuldigd in euro's en geniet mogelijk een valutawinst (positief of negatief) op de verschuldigde vennootschapsbelasting.

De kennisgroep wordt over dit mogelijke valutaresultaat het volgende gevraagd:

- a. Tegen welke koers berekenen we de te betalen vennootschapsbelasting?
- b. Blijft het valutaresultaat op de verschuldigde vennootschapsbelasting buiten aanmerking bij de fiscale winstbepaling als niet aftrekbare vennootschapsbelasting krachtens artikel 10, eerste lid, onderdeel e, van de Wet Vpb?
- c. Carry Back: Stel dat er in enig jaar verlies wordt geleden en dat terugwenteling van dat verlies plaatsvindt naar een voorgaand jaar. Hoe wordt het valutaresultaat op deze teruggave bepaald?

2. ANTWOORD

a. In de Regeling functionele valuta (hierna: Rfv) is bepaald dat het in vreemde valuta berekende belastbare bedrag over een (boek)jaar wordt omgerekend naar de euro tegen de gemiddelde koers van dat jaar voor de berekening van de verschuldigde vennootschapsbelasting. Op de eindbalans moet de belastingschuld, evenals andere civielrechtelijke schulden, worden gepassiveerd tegen de dan geldende actuele koers.

b. Deels. De belastingschuld vloeit voort uit de wet. De kennisgroep vindt het passend om - gelet op de achtergrond van de regeling - bij de toepassing van de Rfv aan te sluiten bij de fictie dat de (materiële) belastingschuld ontstaat op het einde van het tijdvak. Ultimo het boekjaar moet de belastingschuld op de balans worden opgenomen tegen de actuele koers (op balansdatum). Dit is het bedrag dat niet aftrekbaar is op grond van artikel 10, eerste lid, onderdeel e Wet Vpb: de niet aftrekbare belastinglast. Vanaf dat moment is de belastingschuld een 'normale' schuld. Valutaresultaten die daarna op deze schuld worden behaald, behoren wel tot het fiscale resultaat.

c. De teruggaaf die voortvloeit uit de carry back moet omgerekend tegen de (functionele) valutakoers van de dag van ontvangst van het bedrag in euro's. De belastingschuld, ook in een verliesjaar, vloeit voort uit de wet. De kennisgroep heeft voor de toepassing van Rfv aansluiting gezocht bij de fictie dat de (materiële) belastingschuld ontstaat ultimo het jaar. In een verliesjaar moet de (negatieve) belastingschuld (ergo belastingvordering) berekend worden tegen de actuele koers (ultimo verliesjaar). Dat is de "niet aftrekbare belastinglast" (ex art. 10.1.e vpb). Latere valutaresultaten zijn in de grondslag begrepen.

3. TOELICHTING

Artikel 10, eerste lid, onderdeel e Wet Vpb bepaalt het volgende:

*'Bij het bepalen van de winst komen niet in aftrek:
e. de vennootschapsbelasting (....)'*

Wanneer een belastingplichtige zijn winst berekent in een andere geldeenheid dan de euro (artikel 7, vijfde lid, Wet Vpb, functionele valuta) kan er sprake zijn van een valutare resultaat op de vennootschapsbelastingsschuld.

De vraag is of het (valuta-)resultaat op deze schuld van invloed is op het fiscale resultaat van belastingplichtige, nu de te betalen belasting op grond van artikel 10, eerste lid, onderdeel e Wet Vpb niet tot het fiscale resultaat behoort.

De (materiële) belastingsschuld vloeit voort uit de wet. Aan het einde van het boekjaar moet de belastingsschuld op de balans worden opgenomen tegen de actuele koers op balansdatum. Dit bedrag is niet aftrekbaar op grond van artikel 10, eerste lid, onderdeel e Wet Vpb: de niet aftrekbare belastinglast. Valutare resultaten die daarna op deze schuld worden behaald vallen niet onder de aftrekbeperking van artikel 10, eerste lid, onderdeel e Wet Vpb en behoren dus tot het fiscale resultaat.

Ter illustratie en voor een goed begrip is het van belang drie situaties c.q. momenten te onderscheiden:

1. De bepaling van de belastingsschuld in euro's;
2. De bepaling van belastingsschuld in de functionele valuta;
3. De betaling van de belastingsschuld.

Ad 1. De bepaling van de belastingsschuld in euro's

Als een belastingplichtige zijn winst berekent in een andere geldeenheid dan de euro moet het belastbare bedrag van de functionele valuta worden omgerekend naar de euro. Op grond van artikel 4 van de Rfv gebeurt dit tegen de gemiddelde koers van het (boek)jaar. Onder de gemiddelde koers van het boekjaar wordt verstaan: 'het rekenkundige gemiddelde van de dagkoersen van de andere geldeenheid gedurende het desbetreffende jaar'.

Voorbeeld¹

Belastbaar bedrag in dollars: \$ 1.000.000

Gemiddelde koers in het boekjaar: € 1 = \$ 1,25

Omrekening belastbaar bedrag naar euro's:

$\$ 1.000.000 \times 1/1,25 = \text{€ } 800.000$

Te betalen belasting in euro's:

25% van € 800.000 = € 200.000

Ad 2. De bepaling van de belastingsschuld in de functionele valuta

De belastingsschuld ontstaat bij tijdvakbelastingen, zoals de vennootschapsbelasting, formeel met het opleggen van een aanslag.

De Hoge Raad heeft in een aantal arresten bevestigd dat de materiële belastingsschuld al ontstaat voordat deze formeel bij aanslag is vastgesteld. Zie hiervoor onder meer Hoge Raad 19 januari 1955, nr. 12 091, BNB 1955/81:

¹ De gehanteerde wisselkoersen in de voorbeelden zijn louter fictief.

O. aangaande de eerste grief, zomede ambtshalve: dat deze grief stelt; dat belastingschulden als de onderwerpelijke voortvloeien uit de vaststelling van de aanslagen door den Inspecteur; dat echter deze stelling onjuist is, omdat deze belastingschuld ontstaat uit kracht van de wet, zodra de omstandigheden, waaraan de belastingschuld verbonden is, aanwezig zijn; dat de Raad van Beroep kennelijk ook van deze zienswijze is uitgegaan en daarbij terecht heeft overwogen, dat, voor zover zich onzekere factoren voordoen, de stand van het vermogen vastgesteld zal moeten worden aan de hand van een schatting; dat echter de mening van den Raad, dat bij deze schatting belastingschulden niet hoger kunnen worden vastgesteld dan het bedrag, dat volgens de eigen aangifte van de belastingplichtige geheven zou moeten worden, onjuist is, omdat deze aangifte ter bepaling van het werkelijk verschuldigde bedrag niet beslissend is; dat bij de bepaling door den Raad van Beroep van het bedrag, dat terzake van belastingschulden voor aftrek in aanmerking komt, acht moet worden geslagen op alle omstandigheden, die ten tijde van die bepaling den Raad bekend zijn; dat daarbij schatting dient plaats te hebben van onzekere factoren, doch dat zulks niet nodig is ten aanzien van belastingschulden, zoals die alsdan blijken te bestaan volgens onherroepelijk vaststaande aanslagen en navorderingsaanslagen in verband met verleende verminderingen, aangezien een redelijke belastingheffing medebrengt de ten tijde van de uitspraak als verschuldigd vaststaande bedragen ook bij den aanvang van het belastingjaar als verschuldigd aan te merken;

De materiële belastingschuld vloeit voort uit de wet. Het is echter niet duidelijk of deze van moment tot moment gedurende de periode ontstaat of dat deze ontstaat op het tijdstip dat de periode (tijdvak) eindigt. In principe moet aangesloten worden bij een handeling, transactie of voorval die/dat zich heeft voorgedaan, waaraan de belastingwet de heffing verbindt. Dit is expliciet door de Staatssecretaris bevestigd in de Wijziging Leidraad invordering, Besluit Staatssecretaris van Financiën van 20 december 2007, nr. CPP2007/3155M, Stcrt. 2007, 249 (VN 2008/4.9.1)

Art. 19, § 2, eerste lid (gewijzigd)

Aan te melden schulden

*In een faillissement vallen de belastingschulden (als ook invorderingsrente en heffingsrente) voorzover zij materieel zijn ontstaan vóór de dag van de faillietverklaring. **Met betrekking tot bijvoorbeeld de inkomsten- en de vennootschapsbelasting wordt, tenzij het tegendeel blijkt, ervan uitgegaan dat de materiële belastingschuld ontstaat van dag tot dag.** Hieruit volgt dat in het faillissement de bedragen moeten worden geverifieerd die verschuldigd zijn tot aan de dag van de faillietverklaring, terwijl de nadien verschuldigd geworden bedragen niet verifieerbaar zijn en eventueel als boedelschuld moeten worden aangemeld. Omdat een ander standpunt tot welhaast onoverkomelijke moeilijkheden zou leiden, kan bij de splitsing van een belastingaanslag worden uitgegaan van een toerekening naar tijdsgelang. Wanneer een belastingaanslag is gesplitst worden voor het gedeelte dat ter verificatie kan worden aangemeld en het gedeelte dat als boedelschuld kan worden aangemerkt twee aparte vorderingen gedaan. Omdat het vorenstaande betrekking heeft op de materiële belastingschuld is het niet van belang of de schuld is belichaamd in een voorlopige, definitieve, navorderings- of naheffingsaanslag (conserverende belastingaanslagen daaronder begrepen), terwijl evenmin de dagtekening terzake doet. Wel wordt er zoveel mogelijk voor gezorgd dat de belastingaanslagen - als het juiste bedrag nog niet kan worden bepaald zo nodig in de vorm van een voorlopige of een nadere voorlopige aanslag - op een zodanig tijdstip tot stand komen, dat indiening ter verificatie tijdig kan plaatshebben. Voor de vraag of een bestuurlijke boete in een faillissement valt, is uitsluitend van belang de dagtekening van de desbetreffende beschikking. Indien die beschikking is gedagtekend voor het faillissement, kan de boete in het faillissement worden aangemeld. Ligt de dagtekening na uitspraak van het faillissement, ook al heeft de boete betrekking op een situatie van vóór het faillissement, dan kan de boete niet meer in het faillissement worden aangemeld.*

Ook uit de jurisprudentie blijkt dat het bestaan van de materiële belastingschuld lopende het jaar ook door de rechter wordt verondersteld; zie o.a. HR 2 maart 2007, BNB 2007/239: De Hoge Raad oordeelde dat de betaling door belastingplichtige lopende het jaar wordt benoemd als een storting ter zake van de materiële schuld:

*"3.3. In de bepaling ligt, mede gelet op de hiervoor weergegeven ratio daarvan, **besloten dat een 'spontane' storting ter zake van een materiële, doch nog niet formeel (bij belastingaanslag) vastgestelde, fiscale verplichting voor de berekening van de rendementsgrondslag op één lijn moet worden gesteld met een depotstorting** waarvan het beloop behoort tot de bezittingen als bedoeld in artikel 5.3 Wet IB 2001; immers nu voor die berekening de materiële belastingschuld buiten aanmerking blijft, kan de storting niet worden geacht te strekken tot delging daarvan"*

In de literatuur zijn de meningen over het exacte moment waarop de materiële belastingplicht ontstaat, verdeeld.

Zo gaat A-G Van Ballegooijen in zijn conclusie bij HR 2 maart 2007, BNB 2007/239 ervan uit dat materiële Inkomstenbelastingsschuld in de loop van het jaar aangroeit:

*"3.6 Daarom is het van belang te weten of de materiële belastingsschuld ter zake van box 3 al ontstaat in de loop van het kalenderjaar, of pas aan het eind van het kalenderjaar. **De peildata voor de heffing van inkomsten uit sparen en beleggen zijn 1 januari en 31 december, maar is het verstrijken van die peildata een voorwaarde voor het ontstaan van de materiële belastingsschuld? Ik denk van niet.** Voorwaarde voor belastbaar inkomen uit sparen en beleggen is dat een belastingplichtige een gemiddelde rendementsgrondslag heeft die uitkomt boven de heffingvrije voet. Economisch gezien wordt gedurende het gehele jaar daaruit rendement (inkomsten uit vermogen) genoten. Het percentage van 4 als forfaitair rendement is gebaseerd op een verondersteld rendement per jaar. De berekeningswijze met behulp van peildata doet daaraan niet af. **De peildata zijn slechts nodig om de omvang van het genoten rendement te berekenen.***

J.P. Scheltens zoekt daarentegen meer aansluiting bij de werking van artikel 11 van de AWR hetgeen leidt tot de "voorzichtige" conclusie dat de materiële belastingsschuld (bij fictie) ontstaat aan het einde van het boekjaar (zie noot 24 van aangehaalde conclusie van AG Van Ballegooijen):

*"De Algemene Wet [CvB: inzake Rijksbelastingen] bevat geen bepaling waarin in het algemeen uitdrukkelijk wordt gezegd, wanneer de belastingsschuld ontstaat. Maar implicite doet zij toch wel blijken, dat deze niet door en met de aanslag ontstaat. Art. 11, derde lid, immers doet de bevoegdheid tot het opleggen van een aanslag vervallen na afloop van drie jaren na het tijdstip, waarop de belastingsschuld is ontstaan. (...) En het vierde lid van art. 11 zegt zelfs, **zij het wat voorzichtig, dat bij de over een tijdvak te heffen belastingen de schuld 'geacht wordt' te zijn ontstaan bij het eindigen van het tijdvak.***

De Blicke ea, in Algemene wet inzake rijksbelastingen², concluderen voor tijdvakbelastingen dat eveneens aansluiting gezocht moet worden bij artikel 11 AWR en dat moet worden uitgegaan van het einde van het desbetreffende tijdvak als ontstaansmoment.

*"Met het oog op die onduidelijkheid bevat artikel 11, vierde lid, AWR de fictiebepaling dat, met betrekking tot de belastingen waarvan de belastingsschuld pas kan worden vastgesteld na afloop van het tijdvak waarover ze zijn geheven, de belastingsschuld geacht wordt te zijn ontstaan op het tijdstip waarop het tijdvak eindigt. De grondgedachte is dus dat de belastingsschuld van moment tot moment ontstaat. **Omdat een definitieve heffing niet mogelijk is zonder kennis van de grootte van de belastingsschuld, moeten we echter uitgaan van het einde van het desbetreffende tijdvak als ontstaansmoment.**"*

Het is de vraag of de fictie dat de belastingsschuld "wordt geacht te zijn ontstaan" op het einde van het boekjaar wel een dergelijk ruime uitwerking heeft. In HR 27 april 1983, BNB 1983/232 ging het met name om een ander formeelrechtelijk aspect, namelijk het wegnemen van de onzekerheid omtrent de aanvang van de driejaarstermijn in artikel 11 lid 4 jo. lid 3 AWR. In artikel 2 lid 5 Uitvoeringsregeling AWR is de fictie eveneens opgenomen. Deze bepaling ziet op een specifiek doel, namelijk de termijn waarbinnen belastingplichtige om een uitnodiging tot het doen van aangifte moet verzoeken.

De kennisgroep ziet geen eenduidige steun voor fixering van het bestaan van het ontstaan van de materiële belastingsschuld op het einde van het tijdvak (boekjaar). De materiële belastingsschuld ontstaat in beginsel van dag tot dag. Duidelijk is wel dat de vennootschapsbelastingsschuld direct uit de wet voortvloeit en dus al bestaat vóór formalisering hiervan in een aanslag door de inspecteur.

De conclusie dat de materiële belastingsschuld van moment tot moment ontstaat, kan echter in de praktijk tot grote administratieve problemen leiden bij toepassing van de Rfv. Het is evident dat enkel de vennootschapsbelastingsschuld op grond van artikel 10, eerste lid,

² De Blicke cs, Algemene wet inzake rijksbelastingen, FED Fiscale studiereserie, nr 5, 10^e druk 2013, p. 205/206

onderdeel e Wet Vpb buiten de winstbepaling ligt. Het waardeverloop van de vennootschapsbelastingsschuld na het ontstaan van deze schuld is echter wel onderdeel van de winst. Het volgen van het rijpen van de belastingsschuld van dag tot dag, zou leiden tot een complexe administratieve uitvoering enkel voor de toepassing van de Rfv.

Een dagelijks wijzigende US dollar³ zou dan dagelijks moeten worden omgerekend naar een eurobelastingsschuld tegen een dagelijks wijzigende gemiddelde jaarkoers en die moet vervolgens voor de balans/winstbepaling weer worden teruggerekend naar een US dollarschuld tegen de dagelijks wijzigende actuele koers van de US dollar.

Deze dagelijks te verrichten exercitie past niet in de doelstelling van de regeling functionele valuta. Het doel van deze regeling is namelijk het verlichten van de administratieve lasten van belastingplichtigen die voornamelijk met een vreemde geldeenheid werken. Ook voorkomt berekening van het belastbare bedrag in een andere geldeenheid dat schijnwinsten- of verliezen ontstaan.

De kennisgroep vindt het passend om aan te sluiten bij de fictie dat de (materiële) belastingsschuld ontstaat op het einde van het tijdvak. De kennisgroep sluit hiermee aan bij het uiteindelijke doel van de regeling functionele valuta en de keuzes die de wetgever heeft gemaakt bij de invoering in de eerder genoemde artikelen 11, vierde lid AWR en 2, eerste en vijfde lid Uitvoeringsregeling AWR. Bovendien komt dit de eenvoud en de praktische uitvoerbaarheid ten goede.

Op het einde van het tijdvak wordt de te betalen belasting vastgesteld en daarmee ook het op grond van artikel 10, eerste lid, onderdeel e Wet Vpb niet aftrekbare bedrag. Op de eindbalans moet de belastingsschuld, evenals andere civielrechtelijke schulden, worden gepassiveerd tegen de dan actuele koers.

Voorbeeld

Te betalen belasting in euro's: € 200.000
Koers op 31 december: € 1 = \$ 1,30

Te betalen belasting in de functionele valuta:
€ 200.000 x 1,3 = \$ 260.000

Het bedrag van \$ 260.000 is niet aftrekbaar.

Ad 3. De betaling van de belastingsschuld

Het moment van betalen van de belastingsschuld valt (zo goed als) nooit samen met het moment waarop de schuld wordt vastgesteld en koersen schommelen. Dit betekent dat het bedrag dat belastingplichtige uiteindelijk betaalt, berekend in de functionele valuta, zal afwijken van het bedrag dat als belastingsschuld op de balans is opgenomen.

Voorbeeld

Te betalen belasting in euro's: € 200.000
Koers op moment betalen: € 1 = \$ 1,20

Te betalen belasting in de functionele valuta:
€ 200.000 x 1,2 = \$ 240.000

Belastingplichtige behaalt hierbij een (positief) valutaresultaat op zijn belastingsschuld van:

Kennisgroep Bijzondere Winstbepalingen VPB
2019.35 Valutaresultaat op betaalde Vpb incl carry back

\$ 260.000 -/- \$ 240.000 = \$ 20.000. Dit resultaat wordt fiscaal hetzelfde behandeld als het resultaat op iedere andere schuld en moet dus als bate worden meegenomen in het fiscaal resultaat. De omgekeerde situatie geldt voor een negatief valutaresultaat.

Voorbeeld

Te betalen belasting in euro's: € 200.000

Koers op moment betalen: € 1 = \$ 1,40

Te betalen belasting in de functionele valuta:

€ 200.000 x 1,4 = \$ 280.000

Hier is sprake van een (negatief) valutaresultaat van \$ 260.000 -/- \$ 280.000 = -/- \$ 20.000. Dit resultaat kan als last worden genomen.

Tot slot nog de opmerking dat het resultaat wordt beïnvloed in het jaar waarin het koersresultaat wordt behaald.

Carry Back

In enig jaar wordt een verlies vastgesteld, dat op grond van art. 20 Vpb teruggewenteld kan worden. De teruggaaf die voortvloeit uit de carry back moet omgerekend tegen de (functionele) valutakoers van de dag van ontvangst van het bedrag in euro's. Om te bepalen hoe hoog het valutaresultaat is op die teruggave zijn er twee mogelijkheden. De koers van de dag van ontvangst van de teruggave kan afgezet worden tegen de koers van de laatste dag van het boekjaar waarin het verlies is geleden of tegen de koers van de laatste dag van het boekjaar waarnaar het verlies wordt teruggewenteld.

De belastingschuld, ook in een verliesjaar, vloeit voort uit de wet. De kennisgroep heeft voor de toepassing van Rfv aansluiting gezocht bij de fictie dat de (materiële) belastingschuld ontstaat ultimo het jaar. In een verliesjaar moet de (negatieve) belastingschuld (ergo belastingvordering) berekend worden tegen de actuele koers (ultimo verliesjaar). Dat is de "niet aftrekbare belastinglast" (ex art. 10.1.e vpb). Latere valutaverschillen beïnvloeden het resultaat.

Het past niet in de materiële benadering aansluiting te zoeken bij de koers van het jaar van terugwenteling.